

BEGRAAFPLAATS ST. BARBARA

Verborgen juweel in de Binckhorst

St. Barbara, de bomen zijn er oud en hoog (foto Elsbeth van Hijckama Vlieg)

De Binckhorst wordt omgevormd tot een modern gemengd woon-werkgebied met veel hoogbouw. Het hele gebied ademt de sfeer van verandering. Maar wat blijft is de begraafplaats St. Barbara, 5,5 ha groot, een langgerekte strook tussen de Binckhorstlaan en de Zuiderkroonstraat. Ruim honderd jaar oud, een historisch element, omringd door watergangen. Een plek van herdenking en grafurst. Het contrast met de dynamische omgeving kan bijna niet groter zijn. Maar ook hier staat de tijd niet stil.

De begraafplaats werd begin 20^e eeuw aangelegd in de oude Binckhorstpolder, toen nog ver van de stad. Het ontwerp is van architect Nicolaas Molenaar sr., die in Den Haag ook de Elandstraatkerk en een groot aantal woonhuizen op zijn naam heeft staan. St. Barbara was toen de plaats waar gewone mensen werden begraven, in tegenstelling tot die andere, veel oudere, rooms-katholieke begraafplaats St. Petrus Banden, die was meer voor de elite. Het nieuwere St. Barbara genoot echter toch vaak de voorkeur, waardoor het standsverschil vervaagde. Er ontstond een interessante diversiteit, een vermenging van arm en rijk, en van verschillende uitingen van rouw en devotie. Bijzonder onderdeel van dit culturele erfgoed zijn de graven en mausoleums van Roma en Sinti. Hoewel St. Barbara niet bekend staat om zijn beroemdheden, zoals bijvoorbeeld

Oud Eik en Duinen, zijn toch een paar graven vermeldenswaardig. De wandelgids die St. Barbara voor de bezoekers beschikbaar stelt vermeldt hun persoonlijke betekenis.

Een beschermde groene long

Wat betreft de inrichting van het terrein van begraafplaatsen ging het van oudsher nooit om het groen, maar om het kwijt kunnen van zoveel mogelijk graven, die strak naast elkaar werden aangelegd, met rechte paden ertussen. Op deze manier werd de grondopbrengst zo hoog mogelijk gehouden. Dankzij de continuïteit van grafrechten, de wettelijke grafurst en stringent beheer zijn behalve gebouwen en grafelementen op St. Barbara ook belangrijke groene kwaliteiten behouden gebleven. De bomen zijn er hoog en oud. Deze geconserveerde plek vormt nu een vaststaand element bij de herstructurering van de Binckhorst. Het omgevingsplan van 2019 geeft St. Barbara gelukkig ook de nodige ruimte. In het Mercuriuskwartier, tussen de Binckhorstlaan, het spoor en de Zonweg, is een aantal deelgebieden ingetekend, waarvan St. Barbara er één is. Het plan spreekt van 'een groene long', die de begraafplaats via nieuwe groene pleintjes met de kasteeltuin en het beoogde Waterfrontpark langs de Trekvlies moet gaan verbinden. Dit maakt verschil in het nieuwe stadslandschap dat hier ontstaat, met in hoofdzaak wonen, werken en kantoren.

De bedoeling is dat rondom St. Barbara brede parkachtige lanen worden gerealiseerd, met van alle kanten doorzicht op de begraafplaats.

Meegaan met de tijd

De omgang met rouw en afscheid van overledenen veranderde in de loop der jaren. Ook is de aansluiting van deze begraafplaats op de stad niet meer die van honderd jaar geleden. St. Barbara werd langzaam onderdeel van de bebouwing. Daardoor kon op een gegeven moment niet verder worden uitgebreid. In 1966 gebeurde dat voor de laatste keer; daarna was het een kwestie van aanpassen. Nu is St. Barbara onderdeel van het stadsleven, hoe op zichzelfstaand ook, en is na de aanleg van de Rotterdamse Baan bijzonder goed bereikbaar. Nabestaanden komen vaak uit het hele land en dan is dit een belangrijke ontmoetingsplek in een mensenleven. In deze maatschappelijke functie is veel geïnvesteerd. In 1966 is de wachtkamer verbouwd tot ontvangst- en condoleanceruimte en later nog weer gemoderniseerd. De koffiekamer werd uitgebreid met een rouwkamer, waar overledenen de dagen voor de begrafenis worden opgebaard. Ook de kapel werd in 2002 door architectenbureau INBO verbouwd tot een moderne transparante accommodatie, met ruimte voor 200 personen, geflankeerd door een aangebouwde dagkapel voor het branden van een kaarsje. Al sinds enige tijd is de katholieke exclusiviteit verlaten en staat St. Barbara open voor alle gezindten. De service voor het publiek is ingesteld op de actuele behoeften voor gedenken en samenzijn. Het ontbrak alleen nog aan een crematorium, een gemis dat sinds dit jaar is opgeheven.

Een nieuw crematorium

Op de plek van de oude werkplaats aan de kant van de hoofdingang staat nu een ultramodern crematorium, voorzien van de bijbehorende asbestemming: urnengraven, verstrooiingsveld en columbarium. Het bestaat uit drie gebouwen die door muren zijn afgezonderd van de begraafplaats. Daarbinnen bevinden zich twee cilindervormige zalen, een bezinningsruimte voor 40 personen en een kleinere familiekamer, geflankeerd door besloten buitenruimtes. Het geheel is gebouwd op zand dat vrijkwam bij de aanleg van de Victory Boogie Woogietunnel en is ontworpen door bureau Queeste. Het heeft een lichte en serene uitstraling en is voorzien van de modernste technieken. De elektrische crematieoven is uniek in de regio. Aan de kant van de Zuiderkroonstraat verrijst nu de nieuwe werkplaats, wellicht in de toekomst nog geflankeerd door een nieuw paviljoen waar openluchtdiensten of lezingen kunnen worden gehouden. Dit deel is nu verbonden met een brug naar de achterliggende wijk, waardoor werkverkeer en bezoekers van elkaar kunnen worden gescheiden. De stad heeft op deze manier aan de geschiedenis een bijzonder gedenkpark overgehouden. Dit alles is nu voorzien van het meest volledige en moderne dienstenaanbod voor uitvaarten, begraven en cremeren. Voor grafbezoek of een wandelingetje is het terrein dagelijks tussen 9.00-16.30 uur opengesteld.

Elsbeth van Hijlckama Vlieg

Werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen
stadsbeeldenstadsgroen@vriendenvandenhaag.nl

Het nieuwe crematorium PAX, al in gebruik (foto Elsbeth van Hijlckama Vlieg)